

Hadži Đevad Koldžo

STAZAMA ISLAMA - PUTOPIS IZ KAIRA

Negdje krajem aprila 2009-e iznenada kako sve obično i počinje, moj prijatelj Suad Špago, inače generalni direktor vodovoda u Konjicu me pozvao i saopštio mi da je međunarodna agencija „PAP -RAC“ naš projekat smanjenja gubitaka vode u vodovodu Konjic proglasila za drugu „Najbolju praksu na svijetu“. Vijest kakva se samo poželjeti može, jer za tu nagradu smo kandidirani prije godinu dana od strane Centra za okolišno održivi razvoj iz Sarajeva i osim našeg za jednu od 10 nagrada kandidirano je još 108 projekata iz cijeloga svijeta.

Naravno u našim medijima o tome nema ni riječi jer oni štampani pola prostora potroše na svađu sa konkurentskom novinom, a ono drugo pola im je jedva dovoljno za reklame i crnu hroniku. Ni elektronski mediji nemaju vremena za takve vijesti jer nemaju dovoljno prostora između dvije saponice ili Reality show-a, ali ni ja nemam vremena ni volje da pišem o bosanskom medijima, niti je bilo što moglo pomutiti moju radost pogotovo kada sam saznao da će se ceremonija dodjele nagrade održati od 26. do 28.05.2009. u Kairu za vrijeme PAP RAC-ovog Work Shop-a.

Kairo grad u kojem sam već boravio ali kojem se uvijek rado vraćam. Sam naziv Kairo (Al qairah) znači „onaj koji podčinjava“, i vjerojatno sam i ja jedan od tih podčinjenih kojem pri pomisli na veličanstveni Nil i glamurozne džamije, Gizu i sve ostalo srce zaigra jače. Osnovali su ga Rimljani u prvom stoljeću prije Isa as, a počeo je rasti tek nakon dolaska Arapa u sedmom stoljeću. Pravi procvat doživio je dolaskom Fatimida u desetom stoljeću, koji su na desnoj obali Nila podignuli Novi grad Fustat, gdje se danas nalazi centar Kaira. U 14. stoljeću, za vladavine Memluka, Kairo je doživio vrhunac pa su ga u Europi srednjeg vijeka nazivali "Majkom gradova". Najveći rast je doživio od početka 20. stoljeća, kad je narastao od tadašnjih 600 hiljada stanovnika do današnjih dvadesetak milijuna zajedno sa satelitskim gradovima okolice. Tačan broj stanovnika ne zna se pouzdano, a varira između 15 i 24 milijuna.

Prije polaska saznao sam (naravno opet ne iz medija) da je još jedna sarajevska kompanija osvojila nagradu. Riječ je o tvornici „Žica“ čiji će predstavnici Zajko Omerbegović i Hamid Kepeš putovati zajedno sa nama. U razgovoru sa njima saznao sam da ni oni kao ni moj prijatelj Suad nikada nisu bili u Kairu pa sam im predložio da naše putovanje produžimo za još tri dana, o svome trošku, kako bi koliko toliko mogli upoznati neke od znamenitosti Kaira. Prihvatili su moju ideju, te sam preko interneta pronašao jedan solidan, a ne suviše skup hotel. Iz razumljivih razloga nije mi palo na pamet da produžimo boravak u hotelu kakav je Interkontinental Semiramis, već sam poslao mail sa upitom za rezervaciju hotelu „Pharaoh“. Potvrdan odgovor iz ovog hotela sa uputama za rezervaciju je stigao za par minuta. Istovremeno sam obavijestio organizatore o datumu našeg dolaska i odlaska kako bi nam poslali adekvatne avio karte. Sutra smo u banci izvršili plaćanje računa za smještaj u hotelu „Pharaoh“ tako da ćemo u Kairu boraviti od 26.05. do 02.06.2009.

Na put smo krenuli u popodnevним satima sa sarajevskog aerodroma, najprije do Istanbula odakle ćemo dalje letjeti za Kairo.

Na aerodromu vidim grupu hodočasnika koji su krenuli na Umru, a predvodi ih hafiz Ismet ef. Spahić. Moram biti iskren i priznati da sam u tom momentu pozavidio ovoj grupi koja će imati priliku da posjeti Mekku i Medinu, ali mi je isto tako bilo i drago što ćemo jedan dio puta zajedno proputovati.

U Istanbul smo sletjeli u akšamskom vaktu. Upitah hafiza Spahića da li će klanjati na aerodromu, na što on odgovori potvrdno ali reče da moraju naći prostor za molitvu. Ja jedva dočekah da se ponudim da ih povedem do aerodromskog mesdžida gdje redovno obavljam namaz kada se god zateknem u ovoj zračnoj luci. Inače aerodromski mesdžid u Istanbulskoj zračnoj luci je jedan od najljepših u kojima se bio. Nije prevelik ali je nekako kompaktan. Pri ulasku u mesdžid hafiz Spahić prokomentarisao da nije očekivao ovako nešto u „sekularnoj Turskoj“ i da je prijatno iznenađen.

Po ulasku u mesdžid hafiz mi reče da mujezinim i osjetih ponovo kako sam ispunjen nekim čudnim osjećajem sreće i nevjerice.

Nakon namaza poselamismo se sa našim hadžijama i svako krenu ka svome gate-u odakle će nastaviti dalje putovanje,

Avion za Kairo je poletio u 21.15 po lokalnome vremenu. Naravno ponovo je to letjelica kompanije Turkish airlines sa kojom najčešće putujem. Uvijek me nanovo iznenadi kada iz Istanbula krenem put juga ili istoka da bez obzira što imate istu klasu karte usluga postaje znatno bolja. Dok ćete na letu od Sarajeva za Istanbul biti ponuđeni skromnim obrokom u plastičnoj ambalaži, na letovima iz Istanbula prema istočnim i južnim destinacijama najprije dobijete menu iz kojega birate obrok a koji vam se servira u keramičke tanjure sa metalnim escajgom. Naravno razlog za ovo su rigorozne sigurnosne mjere na letovima prema i u evropskoj uniji, a koje su prihvatili i balkanski aerodromi.

U Kairo smo sletjeli u 01:00 sat poslije ponoći. Odmah smo uzeli taksi koji nas je odveo do hotela Semiramis Interkontinental.

Hotel Semiramis Interkontinental se nalazi u najluksuznijem dijelu Kaira na lijevoj obali Nila. Iz luksuznih soba pruža se veličanstven pogled na Nil i ostrvo Gezira. Dovoljno je reći da je to hotel u kojem je redovno odsjedao Josip Broz Tito za vrijeme svojih posjeta Gamalu Abdelu Naseru, a poznato je da je dotični znao izabrati najbolje za sebe.

Suad i ja smo sjedili na balkonu moje sobe i uživali u ugođaju sve dok se sa džamija nisu počeli oglašavati sabahski ezani. Klanjali smo sabah i onda smo legli da spavamo.



Pogled iz moje sobe hotela Semiramis Interkontinental na Kairo

Prvi dan u Kairu je počeo sa obilnim doručkom u jednome od brojnih hotelskih restorana a onda je nastavljen obaveznim upoznavanjem sa učesnicima seminara. Bila je srijeda a saznali smo i da će se ceremonija dodjele nagrada održati u četvrtak ujutro. Predviđeno je da se svaki dobitnik obrati skupu i uz Power Point prezentaciju prikaže svoj projekat. Suad i ja smo se već ranije odlučili da za naš projekat ne pravimo prezentaciju već smo snimili 10 minutni film. Za film smo koristili materijale snimljene za vrijeme implementacije projekta, ali smo isto tako prethodnih dana snimili izjave od načelnika Konjica Emira Bubala i građana Konjica. Sav tekst smo preveli na engleski, a onda je moja kolegica Selma Osmanagić Klico pročitala taj tekst i to smo sinhronizirali.

Željeli smo da na ovome skupu dokažemo da imamo ideje i da se razlikujemo od drugih. Prilikom upoznavanja sa organizatorima, predao sam im film i vidio sam da su bili prijatno iznenađeni. Dogovoreno je da ću se prije filma ja obratiti učesnicima sa par prigodnih riječi.

Poslije podne smo bili slobodni i poslije ručka pozvao sam Suada da krenemo do dijela grada u kojem se nalaze tri znamenitosti Kaira: Univerzitet i džamija Al Azhar, Džamija Al Husein i bazar Khan Al Khalili. Svi ovi objekti se nalaze u krugu od par stotina metara. Imao sam želju da do tamo odemo sa metroom. Metro stanica „Sadat“ se nalazi na par stotina metara od hotela. U normalnim uslovima reklo bi se da to nije nikakva udaljenost, ali u Kairu, ukoliko trebate preći samo jednu cestu koja je široka makar i samo 4 do 5 metara to je toliko teško da je nekada lakše ići 1 do 2 km okolo.

U svim arapskim zemljama se vozi žustrije, ali Kairo je nešto posebno što se ni sa čim ne može mjeriti. Na cesti na kojoj postoje 4 vozne trake vozi se u 8 traka tako da je cesta potpuno pokrivena vozilima, koja jure i do 80 km/h. Da stvar bude još gora u noćnim satima rijetki pale, a čini mi se da rijetki i imaju farove. Jednom sam čuo da kod prelaska ulice u Kairu vozača treba gledati u oči pa ocijeniti da li će stati ili ne. Nisam se uvjerio u

tačnost ove tvrdnje, ili ona nije tačna ili im ja nisam dobro gledao u oči, tako da smo Suad i ja jedva uspjeli da stignemo do polazne metro stanice.

Kairski metro sistem je moderan i efikasan. To je jedini potpuno dovršeni i funkcionalni metro u Africi. Dvije linije pokrivaju 62 kilometra, a planiraju se još četiri nove linije. Izašli smo na stanici Attaba od koje treba pješaćiti oko 1600 m do Al Azhara. Kada sam prije 3 godine u Kairu boravio sa svojom suprugom, ovu relaciju nisam uspio preći pješice. Tada sam uza se imao elektronski vodič koji mi je opisivao kako da dođem do koje destinacije, ali nisam imao GPS. Pitao sam jednog turističkog policajca kako da dođem do Al Azhara a on nam je preporučio da uzmemo taksi što smo tada i učinili. Danas uza se imam 3 različita GPS-a sa detaljnim mapama i odlučio sam da ovih 1600 m pređemo pješice. Prolazili smo kroz užasnu gužvu, kroz pijace gdje se prodavala najjeftinija roba u Kairu, ali naravno i nešto slabijeg kvaliteta i sve je bilo ok dok nas put nije doveo ispod mosta. Tačnije rečeno to nije bio obični most, veće je autoput bio podignut na etažu i išao je direktno iznad nas. Da bi GPS radio potrebno mu je „čisto nebo“, te u ovom slučaju smo bili prepušteni sami sebi, ali sam zapamtio pravac naše destinacije prilikom zadnje kontrole na uređaju. Uskoro smo izašli ispod auto puta i ugledah pasarelu preko ceste. To je zaista rijetkost u Kairu i neizmjerena sreća za one koji trebaju preći cestu. Bila je sreća i za mene mada ja nisam trebao ići na drugu stranu ceste ali sam znao da ću kada se popnem na pasarelu imati „čisto“ nebo i da će mi GPS pokazati pravac naše destinacije. Tako je i bilo Al Azhar se nalazio 250 m, gotovo pravo ispred nas.

Došli smo do Al Azhara i prošli kroz prolaz ispod ceste, pa pored bazara Khan El Khalili i stigli smo do džamije El Husein gdje smo imali nijet da klanjamo Akšam namaz.

Džamija El Husein je jedna od najvećih znamenitosti Kaira. Izgrađena je 1154. godine po miladu. Vjeruje se da u turbetu koji se nalazi unutar džamije i koji je najstariji dio džamije počiva glava Huseina r.a. unuka Muhammeda savs i sina Alije, četvrtog poštenog kalife. Husein r.a. je poginuo u Karbali 680 godine, i Šiti vjeruju da se njegova glava, zajedno sa ostatkom njegovog tijela nalazi u turbetu uz džamiju Imam Husein u Karbali u Iraku. Džamija ima dva minareta. Jedno datira iz vremena izgradnje džamije a drugo iz otomanskog perioda.

Prilikom jedne rekonstrukcije džamije početkom 20-og vijeka otkriveno je da se džamija nalazi na mezarju Fatmidskih kalifa, ali ni to nije sve što je vezano za ovu džamiju. U džamiji El Husein se nalazi i jedan od najstarijih (neki tvrde čak i najstariji) rukom pisanih primjeraka Kurana ali se ne zna čijom je rukom ovaj primjerak Časnog Kur'ana ispisan. Zvanično najstariji primjerak Časnog Kurana se nalazi u uzbekistanskom glavnom gradu Taškentu. Tačnije nalazi se u biblioteci Mui Mubarek medrese u starom dijelu Taškenta poznatijem kao Hast. Ovaj Musaf potiče iz sedmog vijeka i napisan je u Medini. Smatra se da je taj Kur'an pisan rukom trećeg Halife Osmana. Primjerak časnog Kur'ana u Taškentu je pod zaštitom UNECSA, što nije slučaj sa primjerkom u džamiji El Husein.

Džamija ima drveni krov koji stoji na 44 stupa od bijelog mermera. Ispred džamije se nalaze tri velika rasklapajuća suncobrana koja se otvaraju za vrijeme džume kada se namaz obavlja i u haremu džamije. Ovi suncobrani su bili ideja arhitektima koji su radili na rekonstrukciji Poslanikove džamije u Medini, pa su izradili gotovo identične ovima u Kairu. Kakva je korist od ovih suncobrana znaju svi oni koji su bar jednom klanjali podne ili džumu po vrelome afričkom ili arabijskom suncu.



Džamija El Husein

Nakon akšam namaza malo smo prošetali Khan El Khalilijem, gdje vas hiljade trgovaca pokušava animirati da kupite baš kod njega. Ova pojava nije vezana samo za trgovine već čak i za čajdžinice, pa dok prolazite svi pokušavaju da vas uvuku baš u svoju čajdžinicu. Nekada mi se čini da to ima potpuno suprotan efekat od onoga što bi oni željeli, pa nekada čak i kada bi ste ušli da se osvježite, takav njihov agresivan pristup vas odbije. Ipak smo sjeli u jednu čajdžinicu uz samu džamiju Al Husein i osvježili se sokom. Naravno cijene u ovoj čajdžinici su bile puno skuplje nego u nekom drugome dijelu Kaira, ali ugođaj u kojem ispred sebe gledate u džamiju El Husein, a onda se okrenete samo malo udesno i vidite Al Azhar se može doživjeti samo ovdje. U džamiji El Husein smo klanjali i jaciju a onda smo uzeli taksi i vratili se u hotel.

Ujutro smo u svečanoj Sali hotela Interkontinental prisustvovali ceremoniji dodjele nagrada. Dobitnici su bili iz raznih dijelova svijeta. Prilikom izlaska za govornicu, kao i uvijek počeo sam sa Bismmilom, i vidio sam veliko iznenađenje na licima učesnika među kojima je veliki broj njih bio iz arapskih zemalja. Kratko sam im se obratio na engleskom jeziku i najavio film a onda im se zahvalio na arapskom što je ponovo naišlo na odobravanje. Sala i tehnika u kojoj je prikazan film su bili savršeni tako da je projekcija prošla u najboljem mogućem redu poslije čega smo dobili ogroman aplauz. Nakon ceremonije prišli su nam mnogi učesnici i čestitali ali me je posebno dojmilo što smo upoznali Ministra Okoliša Hašemitske Kraljevine Jordan koji je pohvalio naš projekat i prezentaciju, kao i sestru Nabilu Sultan koja je savjetnik ministra Okoliša Egipta za mas medije.



Obraćanje prisutnim na ceremoniji dodjele nagrade „Najbolja praksa u svijetu“

Suada su neki prijatelji iz Mostara zamolili da ponese jednu torbu sa hedijama za porodicu koja živi u Kairu a rodom je iz Mostara. Hanuma Leila Obradović je hafiza i završila je Al Azhar univerzitet. Kada je stigla po torbu rekla nam je da je mislila da smo pogriješili kada smo joj rekli u kojem s hotelu nalazimo, jer nikada nitko iz BiH ne odsjeda u tom hotelu, zato što je užasno skup. Zašto je to rekla vidjeli smo sutra kada smo prilikom napuštanja hotela Interkontinetntal Semiramis potpisali račun, a koji je platio organizator. Tri dana boravka u hotelu sa uslugom polupansiona koštalo je 2100\$ po osobi.

Hafiza Leila nam je još ispričala kako je njen suprug Munib Obradović inače mašinski inženjer počeo iz hobija da se bavi kaligrafijom. Prva nagrada koju je dobio u New Yorku je potpuno promijenila njegov život pa je u Kairu u neposrednoj blizini hotela Interkontinental otvorio galeriju levhi „Darum“.

Danas smo odlučili da posjetimo tu galeriju. Nalazi se odmah preko puta američke ambasade i čim smo upitali jednog prolaznika za nju on nam je naglasio da je to galerija koju drži jedan veliki umjetnik.

Teško je opisati kakav je osjećaj kada dođete u grad toliko velik da nitko i ne zna tačan broj stanovnika i vidite da je jedan naš čovjek uspio da izgradi takvu karijeru.

Galerija se sastoji od dijela sa levhama, kao i dijela sa umjetničkim slikama. Cijene levhi zavise od načina izrade i veličine ali se može reći da je prosječna cijena oko 5000 eura.



Sa Suadom u galeriji levhi

Po izlasku iz galerije uzeli smo taksi i odvezli se do dijela grada koji se zove Zayneb Seidina. Ovaj dio grada se nalazi uz istoimenu džamiju i turbe. Zayneb Seidina je unuka poslanika Muhammeda savs, kći Alije r.a. i Fatime r.a. i sestra Huseina r.a. Zejneb je učestvovala u bitci u Karbali. Bila je veoma pobožna žena i pomagala je siromašne i danas je njeno turbe uvijek puno vjernika. U Siriji postoji također turbe za koje se smatralo da je mezar Zayneb Seidine kao i džamija koja nosi njeno plemenito ime, ali je dokazano da je njen kabur baš ovdje u njenome turbetu u Kairu. Uz turbe je Khedive Tawfiq 1884. dao da se izgradi džamija. Džamija je više puta dograđivana, a zadnji puta krajem 20 stoljeća kada je dograđen dio u kojem molitvu obavljaju žene i biblioteka u kojoj se danas nalaze mnoge rijetke knjige. Uz džamiju sam pronašao štampariju sa knjižarom u kojoj smo Suad, Zajko i ja kupili krasno urađene primjerke Kurana. U džamiji Zayneb Seidina smo klanjali Ikindiju i Akšam namaz. Nakon Akšama smo se koristeći GPS pješice vratili do hotela.



Džamija Zayneb Seidina



Zajko u džamiji Zayneb Seidina

U petak 29.06.2009. smo se odjavili u hotelu Interkontinental i uzeli taksi kojim ćemo se prebaciti do hotela „Pharaoh“.
Prosječna starost taksija u Kairu je između 30 i 40 godina. Uglavnom su to vozila Fiat 1300, PZ i neki od tipova Lade. Za transport do hotela smo našli jedan Peugeot 404 karavan, dovoljno velik da bi smo mogli smjestiti sve stvari i sjesti nas četvorica. Vozač

taksija je rekao da zna gdje se nalazi hotel ali već nakon par kilometara učinilo mi se da idemo u krivome pravcu pa sam upalio GPS. Vozač taksija nas je vozio u pogrešnome pravcu, ali je i dalje tvrdio da zna gdje je hotel i zaista nakon par minuta stigli smo pred hotel koji se zvao „Pharaon“. Osim što GPS pokazuje da se nalazimo 3 km od destinacije ni izgled hotela nije ni malo sličio na onaj sa fotografija koje sam vidio na internetu. Rekao sam Suadu, Zajki i Hamidu da ostanu u taksiju a da ću ja provjeriti na recepciji o čemu se radi. Recepcionar mi je ljubazno objasnio da sam došao u hotel „Pharaon“ a da ja tražim hotel „Pharaoh“. Ovo mi je bilo jasno ali sam ga zamolio da to objasni i našem vozaču taksija. Nakon što mu je recepcionar pojasnio gdje se nalazi hotel „Pharaoh“ napokon nas je doveo do njega. Kada smo se smjestili već je bilo skoro 11 sati a kako je bio petak već se približavalo vrijeme da se krene na džumu. Moj plan je bio da Džumu klanjamo u džamiji Muhameda Alije koja se nalazi u Citadeli na istočnoj strani grada. Ispred hotela smo našli taksi. Ovaj put to je novije vozilo marke Hyundai. Reklamirao se i da ima klimu, ali za vrijeme vožnje je nije uključio, možda i zato što je stalno pokušavao da nas ubijedi da je baš sada pravo vrijeme da idemo u razgledanje piramida. Više sam mu puta naglasio da idemo da klanjamo Džumu, i ovo je prvi puta da sam u arapskome svijetu doživio da to netko ignoriše. Kada je napokon shvatio da nećemo ići u razgledanje piramida u petak u vrijeme džume, pitao je da li želimo ići sutra. Kako smo stvarno imali nijet da sutra posjetimo piramide u Gizi, i kako je ovaj njegov taksi ipak izgledao pristojnije nego ostali dogovorili smo se da nas u 8 ujutro slijedećeg dana čeka ispred hotela. Po dolasku ispred Citadele kupili smo ulaznice i ušli u prostor u kojem se nalaze tri džamije, i 4 muzeja. Citadela se smatra jednim od najvećih srednjovjekovnih vojnih spomenika. Istovremeno, Citadela je i najuočljivija tačka na istočnom horizontu Kaira. Citadela nije oduvijek bila vojno utvrđenje - nekad davno to mjesto u Kairu bilo je poznato pod imenom "Kupola vjetrova". Godine 810, po miladu, tadašnji guverner oblasti Hatim Ibn Hartama podigao je na tom mjestu paviljon gdje se uvijek osjećao svjež povjetarac. Narednih nekoliko vjekova, ondašnjih vladari nisu uviđali vojni i strateški značaj ovog mjesta, već su sa Citadele naprosto samo uživali u pogledu na Kairo. Ali, pred kraj XII vijeka, jedan od vladara, u Evropi poznat po imenu Saladin, od Citadele je napravio pravo utvrđenje koje je služilo za odbranu od krstaša. Od tada, unutar zidina utvrđenja nalazi se i vojni garnizon. Legenda kaže da je Saladin odabrao Citadelu zbog dobrog vazduha. Pričalo se kako je jednom prilikom na mnogim mjestima u Kairu okačio komade svježeg mesa. Meso se tokom dana pokvarilo svuda osim na Citadeli, gdje je ostalo svježe nekoliko dana. Ipak, mnogo važnije od svježeg vazduha i prelijepog pogleda na Kairo je to da je Citadela izvanredno strateško mjesto kada su u pitanju ratovi.



Pogled sa Citadele na Kairo

Sa Citadele se pruža pogled na cijeli Kairo. Kako se Kairo nalazi usred pustinje i veoma često puše vjetar koji podiže pustinjski pijesak, onda je i vidljivost obično smanjena. Taj pijesak je razlog što u Kairu gotovo nema sahat kula, jer pijesak vrlo brzo zaustavlja mehanizam sata ma kako dobro on bio zaštićen. Jedna od rijetkih sahat kula se nalazi upravo ovdje na Citadeli uz džamiju Muhameda Alije, a koju je neki Francuz mijenjao za drevni obelisk iz Louxora. Obelisk se danas nalazi u Parizu a ovaj sat kako sam saznao nije nikada radio duže od par mjeseci.



„Francuska“ sahat kula uz džamiju Muhameda Alije

Kada smo se popeli na plato ispred džamije Muhameda Alije iznenadio sam se kako je vidljivost dobra. Ispred nas na jugo istoku vidjele su se piramide u Gizi a još istočnije i Sakara sa poznatom Zoserovom stepenastom piramidom, koja je ujedno i najstarija piramida u Egiptu.

Ušli smo u džamiju Muhameda Alije baš u momentu kada su čuvari tjerali turiste da napuste prostor džamije, jer se približavalo vrijeme namaza. Jedan od čuvara je prišao i nama misleći da smo turisti. Kada smo u rekli da hoćemo da klanjamo džumu upitao nas je zbunjeno jesmo li muslimani. Na naš potvrđan odgovor, samo je rekao Elhamdulillah i otišao od nas. Džamiju je projektovao i sagradio jedan grčki arhitekta. Gradnja je počela 1830, a završila se 1857. godine. Mnogi dijelovi džamije obloženi su alabasterom, materijalom nalik bijelom mermeru, pa odatle potiče i dugi naziv za ovu džamiju „Alabaster džamija“. Džamija je specifična i po tome što se cipele skidaju pri ulasku u harem džamije kako bi se sačuvao alabaster od oštećenja. Unutar alabasterom popločanog dvorišta ispred džamije, nalazi se prelijepa fontana. Centralna kupola džamije je visoka 50 metara i okružena je sa više manjih polu-kupola. Sa svake strane kupole nalaze se minareti, visoki skoro 90 metara.



Džamija Muhameda Alije

U džamiji se nalazi mezar Mohamed Ali paše, vladara Egipta i osnivača posljednje dinastije kraljeva. Smatra da se da je on bio jedan od najznačajnijih i najnaprednijih vladara modernog Egipta, kao i da je u Egiptat vratio blagostanje kakvo se vjekovima nije vidjelo.

Džume u Sjeverno afričkim Arapskim zemljama traju veoma dugo. Ustvari samo Vaz traje jako dugo. Sjećam se da sam sa mojim bratom Nedžadom jednom bio na džumi u Tunisu. Vaz je trajao toliko dugo da sam upozorio Nedžada da će za 6 minuta početi Ikindijsko vrijeme. Imam je završio Vaz 5 minuta prije Ikindije i brzo proučio dva

rekeata sa surom El Kewswr i El Ihlas a samo minut iza toga je mujezin okuisao ikindijski ezan.

I ovdje u Kairu imam je vazio više od sat vremena. Čak je napravio i jednu pauzu, a potom je klanjao dva rekeata džume. Za mene je zbnjujuće bio što je u prvome rekeatu klanjao suru 112 El Ihlas a u drugome suru 114 El Nas, preskaćući jednu suru a što mi smatramo pokuđenim.



U džamiji Muhameda Alije

Nakon džume posjetiti smo jedan muzej – sultansku palatu, a potom smo se spustili do džamije Al Nasir Mohamed koja se također nalazi u krugu Citadele.

El Nasir Muhamed je bio produktivan graditelj koji je vladao kao Sultan od Egipta u tri različita perioda. Ovu džamiju je izgradio u vrijeme svoje treće (najduže) vladavine od 1309 do 1340 godine po miladu. U džamiji može klanjati više od 5000 vjernika. Petkom kada je i sultan u njoj klanjao džumu džamija je bila ispunjena do posljednjeg mjesta, ali isto tako i za vrijeme velikih manifestacija koje su se održavale na hipodromu ispod zidova citadele. Džamija ima dva minareta. Sjeverno zapadni minaret je bliži sultanovoj palati. Minaret je konusan ukrašen cik-cak motivima koji su jedinstveni. Sjevero istočni minaret je bliži kasarni. Ovaj minaret ima potpuno drugačiji izgled. Njegova baza je pravougaona iz koje se nastavlja cilindrični minaret koji nema ukrase. U ovoj džamiji smo klanjali dva rekeata nafile i krenuli u vojni muzej.



Džamija Al Nasir Muhamed



U džamiji Al Nasir Muhamed

Vojnim muzejom dominira bista Jusuf Paše jednog od najvećih egipatskih vojskovođa. Muzej se nalazi na otvorenome prostoru i u njemu se mogu vidjeti brojni eksponati oruđa i oružja uključujući i borbene avione.



Vojni muzej u Citadeli

Sunce je neumorno pržilo pa smo se po napuštanju muzeja osvježili u jednome kafiću u krugu Citadele, a onda smo odlučili da se vratimo na ručak u hotelski restoran. Taksisti koji smo uzeli da nas odveze do hotela je bio prosto nevjerojatan. Osim što se radi o vozilu Fiat 125 PZ vjerojatno iz 1971. godine, vozilo je bilo u nevjerojatnome stanju. Taksista ga je upalio spajanjem nekih kablova ispod volana. Kada ga je napokon upalio prema zvuku motora moglo se zaključiti da u motoru rade samo tri cilindra. U stvari kada se sve sagleda nije čudo to što nije radio četvrti cilindar, već je čudo što su uopće radila ova tri. Prošli smo pored džamije „Sejda Aiša“, rimskog akvadukta, grada mrtvih i nakon pola sata živi i zdravi stigli u hotel.



Suprotnosti na ulicama. najnoviji Mercedes uz „tristać“ star 40 godina

Kada se nalazim na putovanjima onda ne želim da gubim vrijeme i ne osjećam umor. Kako kaže naš dragi hafiz Bugari: „duša mi se ne umara a tijelo je svakako prašina“, tako i ja moram biti u pokretu i posjetiti što više znamenitih mjesta, jer svaki trenutak proveden u hotelskoj sobi smatram nepovratno izgubljenim.

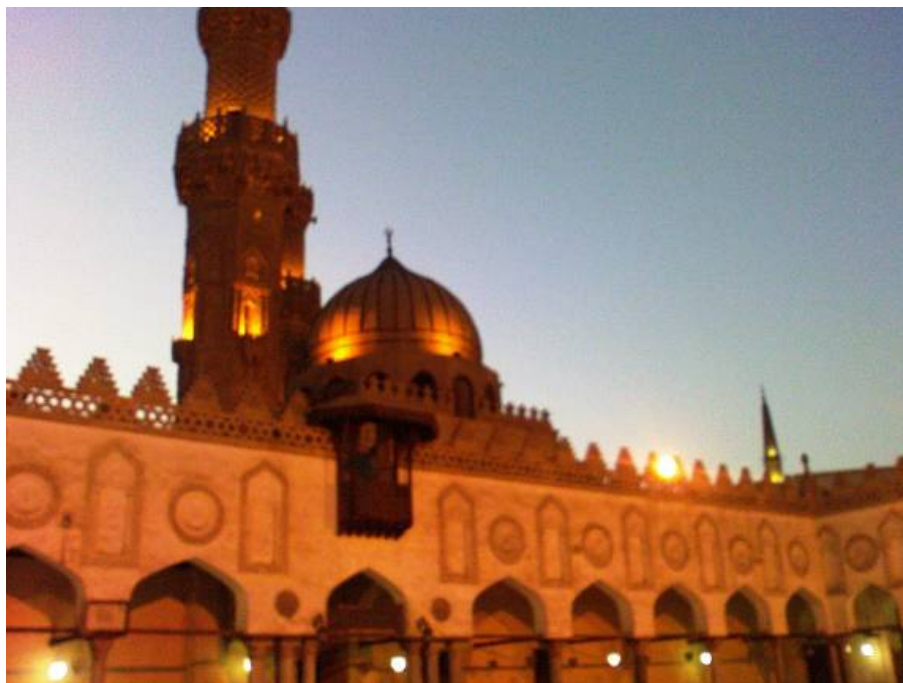
Vodeći se ovom logikom odmah poslije ručka sam odlučio da ponovo krenem u obilazak. Ovoga puta pridružio mi se samo Zajko. Hotel „Pharaoh“ se nalazi na desnoj obali Nila u blizini dva gradska stadiona. Krenuli smo bez posebnog cilja. Prešli smo most „26. Juli“ odakle se vidi džamija Kabn Ibn Waled i stigli na ostrvo Gezira.

Propješačili smo ostrvo Gezira i prelaskom preko još jednog mosta našli se na lijevoj obali Nila. Pogledao sam GPS da vidim koja interesantna tačka je blizu, i vidio da je Al Azhar na 3,2 km ispred nas. Do akšama je bilo još 50 minuta, i ideja se rodila.

Zaustavili smo taksi i za nekih 20 minuta bili smo ispred univerziteta i džamije Al Azhar. Dugo vremena se smatralo da je Al Azhar najstariji univerzitet na svijetu. Danas se zna da je od njega jedino stariji univerzitet u Fesu u Maroku kojeg su osnovali iseljenici iz Kairounana u Tunisu, pa se zbog toga univerzitet i zove Kairouan mada se ne nalazi u Tunisu već u Maroku.

Bez obzira na ove podatke Al Azhar je definitivno najpoznatiji islamski univerzitet u svijetu i iz njega su izašle generacije i generacije muslimanskih intelektualaca. Gradnja džamije Al Azhar je započela 971. godine po miladu i završena je za dvije godine, a univerzitet je osnovan 988. Ime Al Azhar su dobili po Fatimi Az Zahrra r.a. kćerki Muhameda savs. Univerzitetom upravlja „Veliki Imam“ koji predstavlja autoritet u cijelome islamskom svijetu.

U Džamiju Al Azhar se ulazi kroz „Berberski prolaz“ koji je izgrađen u 15- ome vijeku. Na ovome ulazu studenti prilikom početka studija tradicionalno briju glavu. Kroz prolaz se ulazi u harem džamije koji datira iz 10-og vijeka. Džamija ima tri minareta.



Al Azhar

U džamiji Al Azhar smo klanjali Akšam namaz a poslije kojeg smo se uputili u Khan El Khalili gdje sam ja kupio neke srebrne ukrase za kćerke a Zajko nekoliko tradicionalnih egipatskih parfema. Jaciju smo klanjali u džamiji El Husein poslije čega smo već jako umorni uzeli taksi kojim smo se vratili u hotel. Pri dolasku na mjesto ispred Al Azhara gdje se obično uzima taksi uz uobičajeno cjenkanje, jedan je taksista odmah prihvatio našu cijenu od 20 funti, dok su ostali tražili 30. Jedan drugi čovjek se bunio zbog toga i ovaj taksista mu je dao neki novac. Shvatili smo da je taj drugi čovjek u stvari „Manager“ koji uzima procenat od taksista kako bi im dovodio mušterije. Taksista je imao intelektualan izgled i Zajko ga je upitao da li je student, na što smo dobili neočekivan odgovor. Naš taksista je magistar ekonomije i tokom dana radi u jednome ministarstvu a popodne radi kao taksista. Kada smo stigli do hotela željeli smo da mu platimo 30 funti, što je on jedva prihvatio, tvrdeći da ne može uzeti tako veliki novac (10 funti=2,5 KM). U hotelu smo zatekli Hamida i Suada zabrinute za nas jer je već bila ponoć, a ujutro smo imali dogovoren izlet u Gizu i obilazak Piramida.

U 8 sati ujutro prema dogovoru taksista koji nas je vozio do Citadele nas je čekao ispred hotela. Čim smo krenuli počeo je da nas ubjeđuje da prvo trebamo vidjeti papiruse koje prodaje njegov prijatelj, na što sam mu odgovorio da nas vozi u Gizu i da ne želimo gledati papiruse, potom je pričao o tome da trebamo vidjeti ćilime, da bi me onda ubjeđivao da piramide ne obilazimo pješke već sa konjima ili kamilama jer je „pješke to nemoguće“. Još jednom sam mu ljubazno rekao da sam već bio na piramidama i da nema potrebe da me ubjeđuje već da vozi pravo u Gizu. Ipak na oko 600 m od ulaza u rejon piramida zaustavio je vozilo i pozvao svog kompanjona koji iznajmljuje konje i deve. Ovaj je započeo priču o „opasnome pijesku“ a ja sam vidio da ovaj taksista zaista nema mjere te sam mu onda sa ne baš saburli tonom saopštio da „ćemo napustiti njegov taksi i uzeti drugi a da mu nećemo platiti što nas je dovezao do ovdje ako za 10 sekundi ne pokrene vozilo“. Izgleda da sam napokon progovorio njemu razumljivim jezikom jer nas

je poslije toga bez riječi dovezao do ulaza. Prema dogovoru sa taksistom tu smo se trebali naći za 3 sata.

S obzirom da sam u neku ruku imao ulogu „vodiča“ poveo sam moje prijatelje pored „Keopsove“, „Kefrenove“ i „Mikerenove“ piramide, do uzvišenja sa kojeg su pruža pogled na cijeli plato. Suad, Zajko i Hamid su tu kupili tradicionalne beduinske mahrame i zamotali glavu što ih je spasilo od sunčevih zraka. Piramide su vječita zagonetka. Uvijek se pojavljuju nove i nove teorije o načinu njihove izgradnje. I ne samo za piramide jer širom Egipta se nalaze nevjerovatne građevine od kojih su neke, ka npr. Abu Simbel, koji se nalazi na granici Sudana i Egipta i udaljen je oko 1200 km od Kaira je po meni fascinantniji nego same piramide. Mada smo mi u školi učili da su piramide grobnice faraona, danas je ta teorija gotovo odbačena. Čak su prije dvije godine na sfingi, koja se nalazi u kompleksu Kefrenove piramide otkriveni tragovi morske soli. Kako se zna da se more sa ovih prostora povuklo prije više od 14 hiljada godina, ispada da su piramide starije od starog egipatskog kraljevstva za čitavih 7000 godina.

Ne znam da li je ove silne objekte napravila ljudska ruka ili nije, ali mi je malo čudno da takva civilizacija koja je mogla napraviti ovako brojne, i grandiozne objekta, nije izgradila niti jedan most preko Nila, što bi im bilo sigurno od velike koristi.



Sa Zajkom i Hamidom na platou Gize.

Na kraju smo se spustili do kafea ispod sfinge gdje smo popili čaj i krenuli do našeg taksija. Taksista je u povratku nastavio sa istom pričom, ovaj put nam je nudio zlato i zaključili smo da više nećemo koristiti njegove usluge. Ručali smo u hotelu a onda smo svi skupa uzeli taksi kojim smo se uputili do Khan El Khalili u kupovinu hedija. Po dolasku ispred dzamije Al Azhar Suad, Zajko i ja odlučismo da klanjamo Ikindiju. Džemat je već klanjao i Zajko mi predloži da on mujezini a da ja imamim pa da tako klanjamo u džematu. Tako smo i uradili i bilo mi je prosto nevjerovatno da ja imamim u Al Azharu, pa makar i džematu od samo 3 džematlije. Nisam ni pomislio da se za vrijeme dok sam klanjao ispred, iza mene sakupio džemat od preko 50 ljudi. Kada sam se

okrenuo mislio sam da sanjam, u saffu su stajali policajci, vojnici i studenti. Suad mi reče da su kada smo počeli klanjati sa svih strana počele da pristižu džematlije i da pune saf.

Ovo je bio jedan od onih trenutaka koje sigurno nikada neću zaboraviti.

Pod utiskom događaja u Al Azharu ušli smo u Khan El Khalili bazar. Davno sam čuo da je to najbolje mjesto za kupovinu u cijelome svijetu. Ne znam koliko je to tačno, ali ako se zanemare nametljivi trgovci onda se tu doista mogu pronaći mnoge lijepe stvari. Ovoga puta sam ugledao malu prodavnicu u kojoj se prodaju biseri. Upitao sam trgovca koje sve boje bisera ima na što je ponudio da me odvede u obližnju veću prodavnicu koja je također u njegovome vlasništvu. Pristali smo i na samo 50- ak metara udaljenosti uveo nas je u veličanstvenu prodavnicu na tri sprata. To nije bila samo prodavnica već i manufaktura u kojoj su se ručno oblikovale razne vrste kamena za izradu nakita i tespiha. Cijela porodica je radila na izradi nakita. Ovdje smo ostali nekoliko sati jer smo imali najrazličitije želje u pogledu dužine i izgleda nakita, koje su vješte ruke pred našim očima pretvarale u djelo. Ovdje sam pronašao i sive bisere kakve nisam vidio ni u Medini.



Sa Suadom i Zajkom na Khan El Khalili bazaru

Vrijeme do jacije koju smo klanjali ponovo u El Husein džamiji smo iskoristili za kupovinu još nekih sitnica koje se obavezno kupuju na Khan El Khaliliju. Jedna od njih je i čaj od hibiskusa za koji sam čuo da je ovdje najbolji na svijetu.

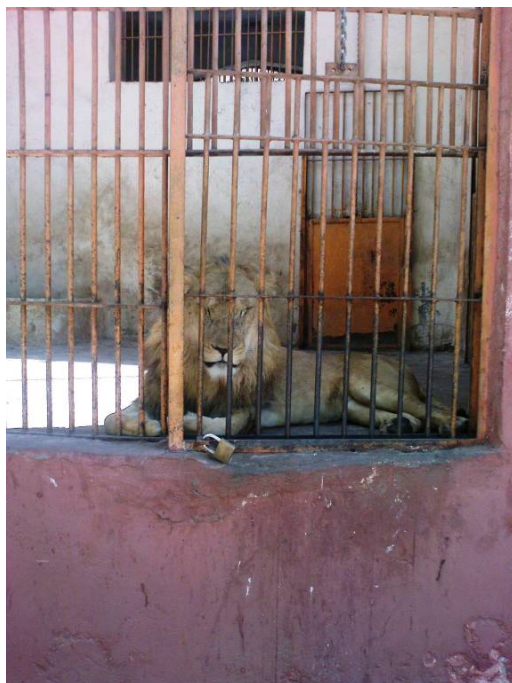


u džamiji El Husein

Krenuli smo prema taksiju. Zajko reče da bi volio da ponovo sretnemo „taksistu magistra“ na što sam mu odgovorio da bi među ovolikim brojem taksija to bilo doista nevjerovatno. Dragi Allah je svemoguć, tako da smo mi već sa nekih 50-ak metar vidjeli našeg taksistu kako stoji baš kao da nas čeka. Na povratku smo se dogovorili sa njim da nas on sutra u ponoć prebaci svojim taksijem do aerodroma. Njegovo vozilo je fiat 125 PZ iz 71. ili 72. godine koji nema niti jedno bočno staklo. Rekao je da će za tu vožnju od svoga punca pozajmiti bolje vozilo jer se aerodrom nalazi na oko 20 km od Kaira.

Osvanuo je posljednji dan našeg boravka u Kairu. Suadu, Zajki i Hamidu sam objasnio da bi bilo dobro da posjete egipatski muzej, kada već nismo imali vremena da odemo u Sakaru ili Memphis. Ja sam već ranije bio u muzeju i bez obzira što je to sigurno najznačajniji muzej na svijetu, želio sam da posjetim neko možda ne toliko značajno mjesto, ali mjesto na kojem nisam bio.

Dogovorili smo se da se u 14 sati nađemo na Sfinga Skveru u blizini hotela te da odemo na ručak. Ispratio sam ih na taksi i uputio se ka mostu „26 Juli“, a onda sam se sjetio a nikada nisam bio u Kairskom zoološkom vrtu. Zaustavio sam taksi i za 5 minuta bio sam ispred ulaza u Giza Zoo. Ovo je jedan od najvećih i najstarijih zooloških vrtova u svijetu. Kada sam ušao u Zoo vidio sam brojne porodice koje su tu došle na izlet, a očito je da je to razlog što su karte gotovo pa besplatne. Gizza Zoo se nalazi u bujnome zelenilu koje doista relaksira. Zoo posjeduje veliki broj lavova, slonova, gmazova itd. U vrtu se nalazi i most kojega je projektovao poznati francuski arhitekt Aifel. Satima sam hodao i povremeno sjedao da se odmorim, a onda sam krenuo ka izlazu, koji je u tome momentu bio udaljen od mene 2,2 km.



Jedan od brojnih lavova u Giza Zoo

Iz Zoološkog vrta sam prešao most na Nilu do ostrva Roda, pa dalje preko ostrva na lijevu stranu Nila, pored džamije Salah el Din, hotela Šeraton i Interkontinental gdje sam ponovo prešao Nil i uzeo taksi jer se primicalo vrijeme kada sam se trebao sastati sa prijateljima.

Naš taksista je prema dogovoru došao po nas. „Bolji“ automobil je bio Fiat 131 iz 1978. godine, ali uz prijatan razgovor sa njim brzo smo došli do aerodroma gdje smo čekali let za Stambol.



Hamid, Zajko i naš taksista ispred aerodroma

Avion za Istanbul je poletio u 3³⁰ po lokalnome vremenu. Znao sam da ćemo u Istanbulu imati pauzu između dva leta u trajanju od više od 8 sati. Kako moji prijatelji nikada nisu bili ni u Istanbulu već ranije smo se dogovorili da ćemo po dolasku u Istanbul napustiti aerodrom i uputiti se u Plavu džamiju da klanjamo sabah.

Po slijetanju u Istanbul primijetio sam da na ekranima za odlazak aviona kod svih letova piše „Last Call“ („posljednji poziv“). Bilo mi je čudno da više od 20 aviona istovremeno ima „posljednji poziv“. Tek kasnije sam shvatio da je samo sat vremena ranije, dok smo mi letjeli preko Mediterana, negdje u Atlantiku pao Air France-ov avion koji je iz Ria letio za Paris. Vjerojatno je to bio razlog što je i na Istanbulskom aerodromu povećana sigurnost.

Suad, Zajko i ja imamo bosanski pasoš dok Hamid ima USA pasoš. Na pasoškoj kontroli na izlasku sa Istanbulskog aerodroma bila je velika gužva. Službenik je svaki pasoš detaljno pregledavao bez obzira da li je to bio njemački, belgijski, talijanski ili ruski pasoš. Kada sam ja došao na red on ga je samo ovjerio i ljubazno poželio dobrodošlicu. Isto je bilo i sa Suadom i sa Zajkom. Kada je na red došao Hamid, službenik mu je rekao da sa USA pasošem mora imati vizu i da bez nje ne može izaći sa aerodroma. Eto ima mjesta gdje ste i sa bosanskim pasošem dobrodošli.

Nas trojica smo sjeli na metro odmah na aerodromu i na stanici Zeytinburnu presjeli u moderni tramvaj. Nakon pola sata izašli smo u Sultan Ahmetu. Uzeli smo abdest i ušli u Sultan Ahmetovu (Plavu džamiju).



Abdestana u Sultan Ahmetovoj džamiji u Istanbulu

Ponovo smo nas trojica klanjali u džematu, a onda smo otišli da doručujemo turski burek u restoranu „Şimit“ u blizini džamije. Kako je bilo još vremena do povratka na aerodrom prošetali smo pored Bajazitove džamije te se pored Kapali čaršije spustili do zaliva Zlatni rog. Prešli smo most na Zlatnom rogu i ušli u stari „Tunel metro“ kojim smo

stigli do čuvene Istikal ulice na Taksim. Osvježili smo se cijedenom narančom i tek onda se vratili na aerodrom.

Avion za Sarajevo je kasnio više od sat vremena.

Po dolasku u Sarajevo vidio sam da je temperatura u odnosu na onu koja nas je ispratila iz Sarajeva bila niža za oko 15 C. Dok smo uzimali prtljag sretosmo hafiza Sulejmana Bugarija. Reče mi da se vraća sa druženja u Ljubljani.

Utisak sa ovog našeg putovanja najbolje je definirao moj prijatelj Suad koji je zaključio: „Kakav može biti put na koji nas je ispratio hafiz Ismet ef. Spahić a dočekao hafiz Sulejman ef. Bugari nego veličanstven“.

Hvala dragom Allahu što je podario svog roba da ovako putuje po svijetu.